

שטים של זנות

מים ראשונים: פרק כה המסיים את פרשת בלק מסמל, ללא כל ספק, נפילה נוראה של עם ישראל, ערב הכניסה לארץ, בתום מסכת הנדודים של ארבעים השנים בהם מת דור המדבר – דור יוצאי מצרים ומקבלי התורה. כמו דור הבנים, אך על פתחה של ארץ ישראל הם חוטאים בזנות עליה מזהירה התורה בפתיחה לפרשת עריות ויקרא פרק יח: "כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבְּתֶם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכַמַּעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבַחֲקֵיתֶם לֹא תִלְכוּ". מברכות נאות כמו: "מה טובו אהליך יעקב" (ראה דברינו בנושא זה באתר), "אל מוציאם ממצרים", "עם לבדד ישכון", באנו ל"וישב ישראל ויחל העם לזנות". פרשיות אחרות בספר במדבר נחלקות לשניים דוגמת שלח לך וקרח, אבל שם החצי השני בא לטובה ונחמה (ראה דברינו החצי השני של הפרשה בפרשת שלח לך), ואילו כאן מאיגרא רמה לבריתא עמיקתא. ובסדר הקריאה בארץ ישראל הפרידו וקראו את "וישב ישראל בשיטים" כסדר נפרד, לא באותה שבת בה קראו את הברכות. (ראה סידרא באתר מחלקי המים).

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחֲלֵה הָעָם לְזָנוֹת אֶל בָּנוֹת מוֹאָב: (במדבר כה א).¹

מסכת סנהדרין דף קו עמוד א

אמר רבי יוחנן: כל מקום שנאמר וישב אינו אלא לשון צער, שנאמר: "וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב". "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען... ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם" (בראשית לו א-ב). ונאמר: "וישב ישראל בארץ גושן.... ויקרבו ימי ישראל למות" (בראשית מז כו-כט). "וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו" (מלכים א ה ה) – "ויקם ה' שטן לשלמה את הדד האדומי מזרע המלך הוא באדום" (מלכים א יא יד).²

אבות דרבי נתן נוסח א פרק א

זו עצה שיעץ בלעם הרשע על ישראל, דכתיב: "ועתה הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים" (במדבר כד יד).³ אמר לו: עם זו שאתה שונא, רעב הוא לאכילה וצמא הוא לשתייה ואין להם שיאכלו ושישתו אלא מן בלבד. לך ותקן להם קובות והנח להם מאכל ומשתה והושב בהן נשים יפות בנות מלכים, כדי שיזנו העם לבעל פעור ויפלו ביד המקום. מיד הלך ועשה בלק כל מה שאמר לו בלעם הרשע.⁴

¹ ראה קהלת רבה ג א על הפסוק מקום המשפט שמה הרשע: "ר' יודה פתר קרא בשטים, מקום המשפט שמה הרשע מקום שעשתה מדת הדין בשטים... ורוח הקדש צווחת ואומרת: ומקום הצדק שמה הרשע, מקום שצדקתים בקללות של בלעם והפכתים לברכות, שנאמר: ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה - שמה הרשע, שמה הרשיעו וזנו, שנאמר: וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות". אפשר שמדרש זה מעיד על מנהג בבל לקרוא את פרשת בלק בשלמותה כמנהגנו, אך גם בארץ ישראל שהפרידו בין הסדרות, הקשר הוא ברור. שהרי את הרצף במקרא אי אפשר לטשטש.

² ובספרי במדבר פיסקא קלא: "וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות - אין ישיבה בכל מקום כי אם קלקלה, שנאמר: וישב העם לאכל ושתו ויקומו לצחק (שמות לב ו), ואומר: וישבו לאכל לחם (בראשית לו כה)". (ראה מדרש זה במלואו להלן). ובשמות רבה מא ה: "כל מקום שאתה מוצא ישיבה אתה מוצא שם תקלה" ושם מוסף גם דור המגדל (דור הפלגה). איזו היסטוריה מלאה החמצות, קלקלות, תקלות וצער! עם שלא מצליח לשבת ולוא דור אחד במנוחה; מהאבות, דרך שעבוד מצרים, חטאי המדבר, תקופת השופטים ועד בית ראשון. גם לא תקופת דוד ושלמה! ראה מדרש איכה רבה (בובר) פרשה ה על פסוק התקווה המסיים את מגילת איכה: "חדש ימינו כקדם... כאבות הראשונים... וכשנים קדמוניות... זה משה... כימי שלמה..." (ראה תקופות אחרות שמוזכרות שם, נח, אדם הראשון ועוד) – דברינו ימי עולם ושנים קדמוניות. והנה בא מדרש זה ועוקר אפילו תקווה זו! אין שום ישיבה מפוארת בעבר שאפשר לייחל לה. ואנו עומדים בתקופת תמוז ערב "בין המצרים". ראש לכל "וישב" שאינו אלא קלקלה צער הוא פרשתנו "וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות", ערב הכניסה לארץ ישראל.

³ יש קושי מסוים בפסוק; תחילתו "לכה איעצך" לא כל כך מסתדר עם סופו "אשר יעשה העם הזה לעמך". וכבר עמדו על כך המפרשים, רש"י, רשב"ם, אבן עזרא, חזקוני ועוד. ובגמרא סנהדרין קו ע"א, המקבילה למדרש זה: "הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך" - עמך לעם הזה מיבעי ליה! - אמר רבי אבא בר כהנא: כאדם שמקלל את עצמו ותולה קללתו באחרים". לשון נקיה. ואולי אפשר לפרש על דרך האירוניה: "בוא ואגלה לך מה יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים - אומר בלעם לבלק - ובינתיים, קח עצה קטנה מה תעשה לעם הזה כאן ועכשיו. תקדים תרופה למכה ואולי הפגיעה בהם עכשיו תועיל גם לטווח הארוך". וכבר הרחבנו בנושא זה בדברינו נבואת בלעם ועצתו, בפרשה זו בשנה האחרת.

⁴ כך גם במקבילה בסנהדרין קו שזו הייתה עצת בלעם: "אמר להם: אלהיהם של אלו שונא זימה הוא... בוא ואשיאך עצה: עשה להן קלעים, והושיב בהן זונות, זקנה מבחוץ וילדה מבפנים..., (ראה שם כל התיאור הציורי איך פיתו בנות מואב את בני ישראל שאין ספק שיש בו גם נופך של מה שהדרשן ראה כשייך לתקופתו כולל מלחמתו ביין עכו"ם, ראה שם). ונראה שבכך גם יישבו בלעם ובלק את הסכסוך הכספי ביניהם (ראה פרק כד פסוקים י-ג). פרשנים ומדרשים רבים מפתחים את הרעיון שזו הייתה עצת בלעם ובשלו באה כל הצרה הזו. ראה רש"י, רשב"ם, ספורנו ואחרים (רק אבן עזרא מתנגד בתוקף ומקצת מדרשים). האם ייחוס חטא הזנות בשטים לעצת בלעם מפחיתה את חומרת המעשה? אולי. מה שכן נראה הוא שיש בכך הפחתת מה של הקונטרסט הגדול

ספרי במדבר פרשת בלק פיסקא קלא

"וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות", אין ישיבה בכל מקום כי אם קלקלה, שנאמר: "וישב העם לאכל ושתו ויקומו לצחק" (שמות לב ו). ואומר: "וישבו לאכל לחם וגו'" (בראשית לו כה). ר' עקיבא אומר: כל פרשה שהיא סמוכה לחברתה לְמִידָה הימנה. רבי אומר: הרבה פרשיות סמוכות זו לזו ורחוקות זו מזו כרחוק מזרח ממערב.⁵

במדבר רבה כ כב

"וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב". ילמדנו רבנו: בזכות כמה דברים נגאלו ישראל ממצרים? שנו רבותינו: בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שמותן, שלא שינו את לשונם, ולא גילו מסטורין שלהם ולא נפרצו בעריות שכן כתיב: "גן נעול אחותי כלה" (שיר השירים ד יב) - אלו הזכרים, "גל נעול מעין חתום" - אלו הבתולות ... וכל אותן ארבעים שנה שהיו במדבר לא סרחו בערוה עד שבאו לשטים, לכך כתיב: "וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות". "שטים" - שעשו שטות ...⁶ יש מעיינות שמגדלין גיבורים ויש חלשים ויש נאין ויש מכוערין ויש צנועין ויש שטופין בזימה. ומעין שטים של זנות היה⁷ והוא משקה לסדום ... ולפי שנתקלל אותו מעין עתיד הקב"ה ליבשו, שנאמר: "ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים" (יואל ד יח). מימות אברהם לא נפרץ אחד בזנות; כיון שבאו לשטים ושתו מימיו נפרצו בזנות.⁸

במדבר רבה שם סימן כג

"ויצמד ישראל לבעל פעור" ... ר' לוי אמר: זו גזרה קשה מחטא העגל, שאילו בעגל כתוב: "פרקו נומי הזהב" (שמות לב ג) וכאן כתוב: "ויצמד" - כצמידים. בעגל נפלו כשלושת אלפים וכאן - עשרים וארבעה אלף.⁹

במדבר רבה שם סימן כד

בין שני חלקי הפרשה (בשיטת הקריאה שלנו). הכל מפיו של אותו רשע. הברכה איננה ברכה וכבר בתוכה חבוי בעצם קללה נסתרת. ראה שוב דברינו [מה טובו אהליך יעקב](#) שכל ברכה חזרה בסופו של דבר לקללה אליה כיוון בלעם במקור (חוץ מאחת, ראה שם) - לא מדובשך ולא מעוקצך אומרים לצרעה (רש"י כב יב) ובסוף קבלנו גם "דובש" וגם עוקצו של בלעם הרשע. האם שוב יש בכך הקלה מסוימת?

⁵ לעומת הדעות הנ"ל הקושרות את חטא הזנות בשיטים לעצתו של בלעם (בין במפורש, בין במרומז או בלחש, ראה פרשני המקרא), באים דברי רבי במדרש זה ואומרים שאין קשר. כך אולי גם ר' יוחנן בגמרא סנהדרין קו לעיל, וכך נראה גם במדרשים הבאים המתנגדים לכל קשר בין נאום העצה של בלעם ובין הזנות בשיטים (ואת דברי התורה בפרשת מטות, במדבר לא טז: "הַן הַנָּה הָיוּ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר בְּלִעַם לְמַסָּר מַעַל בְּה' עַל דָּבָר פְּעוֹר", יש להבין שלא בהקשר עם נאום העצה, ראה חזקוני ורמב"ן). ר' עקיבא מסכים שב"וישב ישראל בשיטים" מתחילה פרשה חדשה, פרשה פתוחה, אבל טוען שיש לדרוש סמיכות פרשות ורבי כאמור מרחיק ומנתק. אפשר שגם מכאן ניתן להוכיח את החלוקה לסדרות הארץ-ישראלית שציינו לעיל. ואחרי כל זאת, את דברי רבי בספרי ניתן להבין גם באופן אחר, ראה פירוש האראוויץ על אתר וצריך עיון נוסף בכל הנושא המורכב הזה.

⁶ ראה סנהדרין קו ע"א: "וישב ישראל בשטים - רבי אליעזר אומר: שטים שָׁמָּה, רבי יהושע אומר: שנתעסקו בדברי שטות. מכאן לקחנו את כותרתנו. שטים - שטות - זנות: "שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה" (פרקי אבות ג יג). אם על חטא העגל בא המשכן וכפר: "בוא זהב משכן ויכפר על זהב עגל" (ספרי דברים פיסקא א), הנה כאן התנועה היא הפוכה. שטים שמהם נעשה המשכן "עצי שטים עומדים" נעשו כביכול שטים של זנות. עוד על ההבדל בין חטא העגל (ע"ז) וחטא השטים (זנות) בהמשך.

⁷ ובסימן כג הסמוך אומר המדרש: "בוא וראה מה כתוב ביציאתם ממצרים: דבר אל בני ישראל וישבו ויחוננו לפני פי החירות (שמות יד ב) - מהו פי החירות? מקום קבוע לזנות היה, ולפי שהצניעו עצמם ביציאתם ממצרים נקרא פי החירות. ואלו, על שהפקירו עצמם לנשים כתוב: ויחל העם לזנות". בכל שנות הגלות במצרים ובארבעים שנות הנדודים במדבר (להוציא את האירוע שהתורה כסתה עליו בפי החירות) שמרו ישראל על צניעות דרך ארץ (ראה הגדה של פסח) ואילו כאן, בכניסה לארץ חטאו ובגלו. על פתחה של ארץ ישראל מצפה להם מעיין שטים של זנות, הוא המעיין שהשקה את סדום (שממנה יצאו עמון ומואב שלידתם בפריצות ועוד נגיע לסדום) ובני ישראל נופלים בחרמו וברשתו. ראה גם ויקרא רבה כג ז: "אמר ר' ברכיה: אמר הקב"ה למשה: לך אמור להם לישראל: בני, כשהייתם במצרים הייתם דומים כשושנה בין החוחים. עכשיו אתם באים לארץ כנען היו דומים לשושנה בין החוחים. היזהרו שלא תעשו לא כמעשי אלו ולא כמעשי אל". בתפר בין מצרים לכנען, על סף הכניסה לארץ נכשלו באותה אזהרה שהתורה כה מקפידה להזהיר. ראה דברינו [פרשת עריות](#) וכן [כמעשה ארץ מצרים](#), [כמעשה ארץ כנען](#) בפרשת אחרי מות.

⁸ ראה שמות רבה ל כא בתחילת פרשת ואלה המשפטים: "בטלו ישראל: לא יהיה לך אלהים אחרים על פני - ומחל להם, שאין בעבודה זרה ממש אלא קנאה, שנאמר: יקניאוהו בזרים ... וכשחטאו ישראל בשיטים בזנות, נפלו מהם כ"ד אלף ... ישראל מה נהנו מעבודת כוכבים, שלא רואה ולא שומעת ולא מדברת! שנאמר: כמוהם יהיו עושיהם (תהלים קטו ח). אבל הזנות שהוא דבר של ממש לקו עליו, ונמחל להם על עבודת כוכבים". החטא של זנות בשיטים חמור מזה של חטא העגל. בחטא העגל משה עומד ומתפלל לקב"ה בכל כוחו. לדברי המדרש הוא משמיע את הטענה הבאה: "אמר משה: ריבון העולם, מהיכן הוצאת אותם? לא מארץ מצרים ממקום עובדי טלאים? א"ר הונא בשם ר' יוחנן: משל לחכם שפתח לבנו חנות של בשמים בשוק של זונות. המבוי עשה שלו והאומנות עשתה שלה והנער כבחור עשה שלו. יצא לתרבות רעה. בא אביו ותפסו עם הזונות. התחיל האב צועק ואומר: הורג אני! היה שם אוהבו, אמר לו: אתה איבדת את הנער ואתה צועק כנגדו?! הנחת כל האומניות ולא למדתו אלא בָּשָׂם. והנחת כל המובאות ולא פתחת לו חנות אלא בשוק של זונות" (שמות רבה מג ז). בחטא העגל במדבר נעזר משה (עפ"י המדרש כמובן) במשל על זנות. מה כאן, כשזה מגיע באמת לזנות ועל פתחה של הכניסה לארץ?

... תִּפְּשֶׁה בבלוריתה והביאה אצל משה. אמר לו : בן עמרם, זו מותרת או אסורה? אמר לו : אסורה היא לך. אמר לו זמרי : ואותה שלקחת מדינית היא! מיד נתרשלו ידיו של משה ונתעלמה ממנו הלכה וגעו כולם בבכייה, דכתיב : "והמה בוכים פתח אוהל מועד" (במדבר כה ו) - למה "בוכים"? שנתרפו ידיהם אותה שעה. משל למה הדבר דומה? לבת מלך שנתקשטה ליכנס לחופה לישב באפירון, ונמצאת מקלקלת עם אחר, שנתרפו ידי אביה וקרוביה. כך ישראל, בסוף מ' שנה חנו על הירדן לעבור לארץ ישראל, שנאמר : "ויחנו על הירדן מבית הישימות עד אבל השיטים בערבות מואב" (במדבר לג מט), ושם נפרצו בזנות ורפו ידי משה וידי צדיקים עמו.¹⁰

מסכת עבודה זרה דף יז עמוד א

ר' חנינא ור' יונתן הוו קאזלי באורחא, מטו להנהו תרי שבילי, חד פצי אפיתחא דעבודת כוכבים, וחד פצי אפיתחא דבי זונות. אמר ליה חד לחבריה : ניזיל אפיתחא דעבודת כוכבים דנכיס יצריה. א"ל אידך : ניזיל אפיתחא דבי זונות ונכפייה ליצרון, ונקבל אגרא.¹¹

בראשית רבה נא י

"אֲנִי יִדְעֵתִי נְאֻם ה' עֲבָרְתוֹ וְלֹא כֵן בְּדָיו לֹא כֵן עָשׂוּ" (ירמיה מח ל).¹² רבי חנינא בר פפא אמר : מתחילת עיבורו של מואב לא היה לשם זנות אלא לשם שמים ; "בדיו לא כן עשו" אלא לשם זנות, שנאמר : "וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות". ר' סימון אמר : מתחילת עיבורו של מואב לא היה לשם שמים אלא לשם זנות ; "בדיו לא כן עשו" אלא לשם שמים, שנאמר : "ותרד הגורן ותעש ככל אשר צותה חמותה" (רות ג ו). אמר ר' לוי : אם תחילתו של מואב לשם זנות, גם סופו היה לשם זנות. בדיו לא כן עשו? – "וישב ישראל בשטים"! ואם מתחילת עיבורו לשם שמים, אף סופו לשם שמים. בדיו לא כן עשו? – "ותרד הגורן".¹³

ספרי במדבר פיקא קלא

דבר אחר : "וישב ישראל בשטים", במקום השטות. לפי שהיו ישראל במדבר ארבעים שנה לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון.¹⁴ באו ועשו מלחמה עם סיחון ועוג ונפלו בידן ונטלו כל מה שלהם ... משנתמלאו ישראל בבזה התחילו מבזבזין את הביזה, מקרעים כסות ומשליכים, מעקרין בהמה ומשליכים, לפי שלא היו מבקשים אלא

¹⁰ בהמשך להערה 9, בחטא העגל נעזר משה במשל על זנות. אבל כשזה מגיע לזנות של ממש, על פתחה של הכניסה לארץ, משה משתתק ונאלם ורפים ידיו. הנה, דור הבנים לא טוב מדור האבות. והדור הצעיר שנוטל פיקוד (נושא עליו הרחבנו בדברינו [חילופי דורות ומשמרות](#) בפרשת פנחס), נוקט בשיטת הקנאות ולא בדרך של תפילה, פיוס וחנינה.

¹¹ ובסופו של דבר עברו ליד פתחי הזונות ואלה נכנעו מפניהם, ראה שם. מה שהיה נכון בתקופת האבות, נכון עוד יותר בתקופת חז"ל שבה יצר הרע של עבודה זרה כבר הלך ונחלש, ראה גמרא סנהדרין סד ע"א שחכמים בטלו ליצר הרע של ע"ז, ובקשו לבטל גם את יצר המין (יצרא דעבירה) ולא מצאו ביצה לאכול (שהתרנגולות הפסיקו להטיל). וזהו "דנכיס יצריה" שנשחט יצר עבודה זרה. ראה אזכור העניין גם בערכין לב ע"ב. והגם שאין מדרש זה שייך ישירות לעניינינו, לא יכולנו שלא להביאו בהקשר של זנות מול עבודה זרה. וסוף סוף, לדור יוצאי מצרים נסלח על חטא העגל וזכו לשכינה במשכן וללוחות שניים. לדור הבנים נסלח על שיטים של זנות ורק החוטאים נענשו. ולמי לא נסלח? למי נאמר: "סלחתי ואולם..."? למרגלים ולדור שמאס בארץ ישראל.

¹² פרק מח בירמיהו הוא נבואת זעם על מואב "הלילי זועקי הגידו בארנון כי שודד מואב". ראה פירוש דעת מקרא שם. והדרשן הולך בדרך. אם "בדיו" בפשט הפסוק הוא אנשים בדאים ונביאי שקר, אצל הדרשן הם ענפיו וצאצאיו של מואב, כפי שהוא ממשיך ודורש.

¹³ ובמקבילה ברות רבה (לרנר) ה' יד מוסיף דעה רביעית: "ורבנן אמרי: רישא לשם שמים, אמצעייתא לשם זנות, וסופא לשם שמים - ותרד הגורן ותעש ככל אשר צותה חמותה". מדרש זה מזכיר לנו את תחילתו של מואב שהורתו ולידתו בזנות ואפילו שמו "מואב" (מֵאֵב) מעיד על כך (ראה בראשית רבה נא יא). ההמשך מזנות סדום לזנות השטים ובעל פעור הוא ישר וברור ולכאורה "עניין פנימי" של המואבים. אבל המדרש לא מתעלם מצדדים אחרים של מואב, רות המואביה למשל, ומהקשר הרצוף עם עם ישראל, מימי אברהם ועד דוד המלך. אז איך מסתדרים הדברים? איפה עובר הקו שבין לשם שמים ולשם זנות? מה המשך ומה ניגוד? ועל כל זה באה ההלכה ומחדשת לנו בבית דינו של שמואל הרמתי: מואבי ולא מואבית. מדוע? "על אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים - דרכו של איש לקדם, ולא דרכה של אשה לקדם". ראה הדיון על כך בגמרא יבמות עו ע"ב איך הגמרא נדחת שם ומנסה להגן על הנשים המואביות בכל דרך ובלבד לקבל את רות המואביה. ראה דברינו [לא יבוא עמוני ומואבי](#) בפרשת כי תצא. והרי אלה אותן נשים שהזנו והחטיאו את בני ישראל! הן לא קדמו בלחם ומים, אבל קדמו ביין ובזנות ועבודה לפעור. (ראה בגמרא שם גם השאלה: אלא מעתה ממזר ולא ממזרת? שאיננה בכדי. שהרי מואב הוא גם ממזר!). ומכל זה יצא דוד המלך: "מצאתי דוד עבדי - היכן מצאתי בסדום" (בראשית רבה נ י). אכן, נפלאים דרכי מדרש והלכה. ראה דברינו בפרשת חוקת בשבוע שעבר [חוקת חקתי גזירה גזרתי](#), "מי יתן טהור מטמא".

¹⁴ "לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון" – אלה דברי העם בחטא מי מריבה (פרשת השבוע שעבר) אשר ממשיכים את דברי דתן ואבירם בפרשת קרח (במדבר טז יג יד). משה אומר לעומתם: "שמלתך לא בלתה מעליך". האם המדרש כאן מסכים עם תלונות בני ישראל בארבעים שנות הנדודים במדבר? והיכן ענני הכבוד וכל הנסים והפלאים שבמדבר? ראה דברי רמב"ן בתחילת פרשת מסעי במדבר פרק לג פסוק א: "ומאותות התורה ונפלאותיה העצומות: עמידת ישראל במדבר ארבעים שנה ומציאת המן בכל יום, והם מקומות רחוקות מן הישוב ואינן טבעיות לבני אדם לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון". וזה נושא נכבד שמן הראוי לדון עליו בפעם אחרת. אין מדבר יוצא מידי פשוטו ודברו. שנות הנדודים במדבר היו בסופו של דבר עונש וגרמו למה שגרמו. ראה דברינו [שנות המדבר העלומות](#) בפרשת חוקת וכן [חסד נעורים](#) בפרשת מטות.

כלי כסף וכלי זהב ... באו וישבו להם בשיטים במקום השטות. באותה שעה עמדו עמונים ומואבים ובנו להן קילין ... והושיבו שם נשים מוכרות כל מיני כיסונן והיו ישראל אוכלים ושותים ....¹⁵

שבת שלום

מחלקי המים

מים אחרונים 1: בהמשך למדרש האחרון הקושר את חטא השטים (בעל פעור) עם כיבוש עבר הירדן המזרחי, שתי פרשיות בהמשך, בפרשת מטות, כאשר בני גד ובני ראובן מבקשים להתנחל בעבר הירדן המזרחי מתנפל עליהם משה במלים הקשות: "והנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים". ראה פרק לב פסוקים יג יד. האם ייתכן שכעסו של משה קשור במדרש זה? האם ייתכן שכוונתו לא רק לבקשה לנחול בעבר הירדן המזרחי (שזה בגבולות ההבטחה לאברהם), אלא גם לתרבות ההשחתה שבאה בעקבות כיבוש עבר הירדן המזרחי? "תרבות אנשים חטאים" ...

מים אחרונים 2: אם לסיים בכ"ז דברים קשים אלה במשהו קצת אופטימי וחיובי, ראה דברי משה בתוכחתו בפרשת ואתחנן (ראשונה לנחמה) דברים פרק ד פסוקים ג ד: "עִינֵיכֶם הָרְאוּת אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי כָל הָאִישׁ אֲשֶׁר הִלֵּךְ אַחֲרַי בְּעוֹר הַשְּׂמִידוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ מִקְרָבְךָ: וְאַתֶּם הִדְבַּקְתֶּם בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם". ראה סנהדרין סד ע"א שזה התיקון לחטא בעל פעור, כפשוטם של פסוקים, אבל גם שהבעיה עדיין שרירה וקיימת בכל דור. ראה בגמרא שם.

¹⁵ וההמשך הוא כמו הגמרא באבות דרבי נתן בתחילת הגליון ובגמרא סנהדרין קו שהבאנו בהערה 4 לעיל, בתיאור הססגוני על האופן בו פיתו בנות מואב את בני ישראל לזנות ולעבודה זרה. אז מה באמת קרה כאן? השחתה בעקבות התחלת כיבוש הארץ (עבר הירדן המזרחי)? לאחר שנות הנדודים במדבר, פתאם יש עושר וכל טוב! יש ביזה ושלל, יש אכילה ושתייה. אם כך בתחילת ההתנחלות בארץ, בעבר הירדן המזרחי, מה יהיה בהמשך הדרך? האם מכאן ההקפדה הכל כך קשה של משה על בני גד ובני ראובן ושל יהושע על עכן?